

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr
16/1986-87 med anledning av

1) landskapsstyrelsens framställning
till landstinget med förslag till landskapslag angående ändring av landskapslagen om landstingsval och kommunalval, samt

2) ltm Sven-Olof Lindfors m.fl. hemställningsmotion till landskapsstyrelsen angående åtgärder som möjliggör för sjömän att delta i landstingsval och kommunalval.

Landstinget har den 18 mars 1987 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen. Utskottet har i sammanhanget även behandlat hemställningsmotionen nr 18/1986-87, som remitterades till utskottet den 3 december 1986. Utskottet, som i ärendet hört ordföranden i 1985 års vallagskommitté, talmannen Sune Carlsson, sekreteraren i valkretscentralnämnden för landskapet Åland, ltm Pekka Tuominen, t.f. lagberedningschefen Lars Karlsson, lagberedningssekreteraren Michael Patrickson samt postdistriktschefen Torsten Wikstrand, får härmed vördsamt anföra följande.

Landskapsstyrelsens framställning innebär en omfattande reform av gällande vallagstiftning. Den tidtabell som gäller valförberedelserna föreslås i flera avseenden förändrad. Vidare ingår bestämmelser som avser att trygga valhemligheten i små röstningsområden samt olika ändringar av närmast teknisk natur. Den i sak viktigaste ändringen avser ett delvis förnyat förtidsröstningssystem, varvid man även i de landskapsomfattande valen skulle övergå till ett system med förtidsröstning på postanstalter och i inrättningar. Nuvarande förtidsröstning med hjälp av vallängdsutdrag skulle upphöra.

Reformerna har beretts inom 1985 års vallagskommitté. Utskottet har tagit del av betänkandet (ÅUS 1986:5) vars motiveringar kompletterar framställningen.

Allmän motivering

Förtidsröstning

Enligt gällande lagstiftning får röstberättigad, som inte kan avge sin röst under valdagarna, i landstings- och kommunalvalen förtidsrösta genom användning av

vallängdsutdrag. I de riksomfattande valen har man sedan länge övergått till ett förtidsröstningssystem på postanstalter och i inrättningar. Systemet med vallängdsutdrag är obekvämt, vilket framgår av en jämförelse mellan antalet avgivna förtidsröster i de landskapsomfattande respektive de riksomfattande valen. I riksdagsmänna- och elektorsvalen på Åland har under senare år avgivits mer än dubbelt så många förtidsröster som i landstings- och kommunalvalen. Utskottet har därför omfattat landskapsstyrelsens förslag om att man även i de landskapsomfattande valen skulle övergå till röstning på postanstalt och i inrättningar som huvudregel för förtidsröstningen. Förtidsröstning på postanstalt kräver kompletterande åtgärder i form av en överenskommelseförordning eller möjligen ett avtal med post- och telestyrelsen. Utskottet har dock inhämtat att landskapsstyrelsen förberett även dessa åtgärder och att man från postverkets sida är införstådd med planerna att genomföra förtidsröstning på de åländska postanstalterna redan vid valen inkommande höst.

Det gällande systemet med vallängdsutdrag är trots sina praktiska brister heltäckande såtillvida att det åtminstone teoretiskt sett ger alla röstberättigade möjlighet att delta i förtidsröstningen. Systemet med förtidsröstning på postanstalter och i inrättningar är bekvämt för flertalet röstande men lämnar vissa grupper på sidan, t.ex. anställda ombord på fartyg, personer som på grund av sjukdom eller handikapp är bundna till hemmet samt utanför landskapet boende röstberättigade som inte kan besöka landskapet under valdagarna eller den egentliga förtidsröstningstiden. Landskapsstyrelsen har dock försökt tillgodose en del av dessa gruppers önskemål genom att föreslå anordnande av valförrättning ombord på åländska fartyg. Vallagskommittén har visat på möjligheten att med postverket överenskomma om öppethållning av vissa postanstalter någon lördag under förtidsröstningstiden. Att anordna förtidsröstning på postanstalterna i riket och i Finlands beskickningar utomlands enbart för de landskapsomfattande valen har däremot bedömts vara svårgenomförbart i praktiken.

I avsikt att ytterligare förbättra förtidsröstningssystemet föreslår utskottet att det utvidgas med en möjlighet att förtidsrösta för dem som vistas utanför landskapet, som till följd av sjukdom eller handikapp inte kan rösta i vallokal eller som på annat sätt är förhindrade att delta i den egentliga förtidsröstningen. Utskottet föreslår att denna förtidsröstning skulle försiggå i huvudsak på samma sätt som förtidsröstningen på postanstalt eller i inrättning, dock med den skillnaden att den inte sker inför valförrättare. Röstande som önskar utnyttja denna möjlighet skulle ha rätt att av kommunala centralnämnden i sin hemkommun rekvirera nödvändiga

handlingar utan att rösträtten på förhand särskilt skulle kontrolleras. Den röstande skulle, förutom att ifylla valsedeln, även själv fylla i foljebrevsblanketten samt återställa hela försändelsen till centralnämnden. Det skulle vara möjligt att begära handlingar för denna förtidsröstning till och med utgången av den ordinarie förtidsröstningstiden. Samtliga förtidsröstningsförsändelser granskas av de kommunala centralnämnderna vid de sammanträden som hålls senast fredagen före valet, varvid kontrolleras att den röstande är röstberättigad och avprickning sker i vallängden. De förtidsröster som inte avgivits på postanstalt eller i inrättning är ostämplade, varför utskottet föreslår att de kommunala centralnämnderna i samband med den övriga granskningen av förtidsröstningsförsändelserna stämplar valsedlarna med bevarande av valhemligheten.

Genom den föreslagna ändringen skulle det vara överflödigt att anordna särskilda valförrättningar ombord på åländska fartyg. Förtidsröstningen för samtliga åländska sjömän, oberoende av på vilka fartyg de tjänstgör, kunde härvid ordnas på samma sätt.

Övergång till endagsval

Under ärendets behandling i utskottet har framförts förslag om övergång till endast en valdag i landstings- och kommunalvalen. I sitt betänkande nr 29/1983-84 har utskottet berört bakgrunden till nuvarande bestämmelser om val under två dagar. Två valdagar tillämpas som bekant även i de riksomfattande valen, däremot i få övriga länder. En övergång till en valdag kunde innebära besparingar och praktiska fördelar, särskilt med beaktande av att röstningsområdena i de åländska kommunerna i allmänhet är små. Å andra sidan har man i den åländska vallagstiftningen strävat till att valsystemen ur väljarens synvinkel skall vara så likartade som möjligt ifråga om de landskapsomfattande respektive de riksomfattande valen för undvikande av missförstånd. Motsvarande synpunkter har även framförts av 1985 års vallagskommitté.

Ett argument mot en enda valdag har tidigare varit det utvecklade förtidsröstningssystemet i de åländska valen. Genom det förbättrade förtidsröstningssystem som nu föreslås, torde detta argument i framtiden bortfalla. Förtidsröstningsreformen innebär dock redan i sig så stora förändringar, vilka kräver information såväl till väljarna som till valförrättarna, att utskottet inte anser det ändamålsenligt att samtidigt genomföra en sådan annan betydande nyhet som övergång till endagsval skulle innebära.

Om erfarenheterna av det nya förtidsröstningssystemet visar sig positiva kan utskottet överväga övergång till endagsval. Utskottet anser dock att ett beslut i saken borde föregås av möjlighet för kommunerna att uttala sig. Omständigheter som ytterligare närmare borde granskas är om ett endagsval skall anordnas en helgdag eller en vardag och om en enda valdag förutsätter förlängda öppethållningstider och/eller delning av vissa större röstningsområden. En eventuell reform kan beredas i god tid före valen 1991.

Utskottet föreslår sålunda inga ändringar i detta avseende i förhållande till framställningen men har till betänkandet fogat en hemställningskläm om att frågan om endagsval närmare borde utredas. Ledamoten Börje Eriksson och suppleanten Boman har anmält avvikande åsikt och anfört att reformen borde genomföras redan i anslutning till föreliggande framställning.

Tidtabellen för reformen

Enligt landskapsstyrelsens förslag, vilket utskottet delar, borde de föreslagna ändringarna kunna genomföras till landstings- och kommunalvalen inkommande oktober. Utskottet anser de föreslagna reformerna så betydelsefulla att det måste betraktas som önskvärt att genomföra dem redan nu. Med beaktande av den tid som åtgår för behandlingen från det ärendet lämnar landstinget kan lagen väntas träda i kraft omkring den 1 augusti 1987. Härigenom borde den föreslagna reviderade tidtabellen och det nya förtidsröstningssystemet kunna tillämpas omedelbart. Däremot kan osäkerhet uppstå ifråga om tidtabellen för uppgörandet av och granskningen av basförteckningarna. Utskottet har därför till ikraftträdelsebestämmelsen fogat en övergångsbestämmelse enligt vilken gällande lag i detta avseende skulle tillämpas ännu vid förberedelserna för höstens val.

Detaljmotivering

2 §. Utskottet föreslår inte några ändringar av lagtexten men konstaterar att även ändring av röstningsområdenas gränser är att betrakta som ett beslut om indelning i röstningsområden. Med beaktande av det föreslagna förbättrade förtidsröstningssystemet anser utskottet att det finns skäl för flera kommuner att överväga den mest ändamålsenliga indelningen i röstningsområden inför de val som följer efter detta års landstings- och kommunalval.

7 §. På grund av de stränga beslutsförhetskraav som råder för centralnämnd,

valnämnd och valbestyrelse föreslår utskottet att organet kan fatta beslut utan att ersättare inkallas för de medlemmar som jävats. Bestämmelsen har sin förebild i kommunallagens 25 § 2 mom.

9 §. I de uppgifter över de röstberättigade som ingår i det alfabetiska kortregistret bör även medtas deras adresser vid den tidpunkt då korten skrivs ut.

Enligt förordningen om avgifter till befolkningsregistercentralen (FFS 802/83) har centralen rätt att uppbära avgifter för sina tjänster, varför 2 mom. har kompletterats.

10 §. Definitionen i 1 mom. av dem vilka kommunala centralnämnden skall foga till basförteckningen har utan ändring i sak omformulerats något. Utskottet har vidare, i överensstämmelse med gällande lagstiftning, kompletterat momentet så att den som ådömts förlust av rösträtt skall kunna förete officiell utredning över att förlusten upphört för att införas i basförteckningen. Ytterligare har 2 mom. förtydligats.

12 §. Utskottet föreslår att 1 mom. förtydligas så att kommunala centralnämnden, i likhet med gällande bestämmelser, uttryckligen skulle fatta beslut om under vilka tider vallängden är framlagd till granskning. Enligt utskottets uppfattning bör i allmänhet normal kanslitid anses tillräckligt med beaktande av att längderna numera i regel är synnerligen tillförlitliga. Med beaktande av servicesynpunkter borde dock längderna kunna granskas även under kvällstid åtminstone en av de dagar de är framlagda. Utskottet anser det vidare påkallat att liksom nu ange att längden under granskningstiden bör stå under behörig tillsyn, exempelvis av kommunkansliets personal.

I enlighet med vallagskommitténs betänkande föreslår utskottet ett nytt 7 mom., vari anges att kommunerna borde tillhandahålla blanketter för rättelseyrkande. Användning av dylika blanketter skulle dock självfallet inte vara obligatoriskt.

13 §. 2 mom. har bringats i överensstämmelse med gällande lag.

14-16 §§. Landskapsstyrelsen föreslår att centralnämnds beslut med anledning av rättelseyrkande underställs landskapsstyrelsens prövning om yrkandet förkastats eller inte upptagits till prövning eller om person avförts ur längden på grund av yrkande härom. Yrkande som avser uteslutande kommunalvalet skulle dock under-

ställas länsrätten. Enligt rikslagstiftningen underställs motsvarande beslut rörande vallängderna för riksdagsmanna- respektive kommunalvalen alltid länsrättens prövning. Landskapsstyrelsens förslag har härletts ur Högsta domstolens och Republikens presidents tolkning i några fall av lagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden.

Nämnda lag anger att landskapsstyrelsen är en s.k. högre förvaltningsmyndighet. Besvär över beslut av lägre förvaltningsmyndighet i landskapet avgörs därför av landskapsstyrelsen om ärendet hör till självstyrelsen och inte angår beskattning. Med lägre förvaltningsmyndighet avses myndighet som lyder under högre förvaltningsmyndighet. Om en myndighet sålunda i något avseende underställts landskapsstyrelsen skall besvär över dess avgörande riktas till landskapsstyrelsen.

Enligt utskottets uppfattning kan inte kommunala centralnämnden betraktas som en i förhållande till landskapsstyrelsen underlydande lägre förvaltningsmyndighet. Nämndens uppgift i sammanhanget är att självständigt granska, rätta och godkänna basförteckningar över de i kommunen röstberättigade samt avgöra rättelseyrkanden med anledning härav. Basförteckningen/vallängden är en förteckning över kommunens röstberättigade invånare uppgjord utgående från den grundlagsenliga principen om allmän rösträtt. Nämnden kan inte anses utöva från landskapsstyrelsen delegerade befogenheter utan handlägger närmast uppgifter hörande till den kommunala självstyrelsen. Härav följer att nämnden inte kan anses underställd landskapsstyrelsen och att den följaktligen inte heller är en sådan lägre förvaltningsmyndighet vars avgöranden i högre instans skulle prövas av landskapsstyrelsen. Den myndighet som skall pröva centralnämndens beslut borde därför enligt utskottets uppfattning liksom i rikslagstiftningen vara länsrätten.

19 §. Utskottet har inte omfattat de av landskapsstyrelsen och vallagskommittén framförda motiven för att maximiantalet kandidater på en kandidatlista för landstingsval skulle höjas från tio till tjugo. Utskottet föreslår därför att förslaget utgår. Ledamoten Jan-Erik Lindfors har under behandlingen föreslagit att framställningen måtte godkännas.

21 §. Utskottet anser att bestämmelsen om två vittnen för att bestyrka ombudsmans namnteckning på anhängan om godkännande av kandidatlista är ett omotiverat formkrav som därför föreslås utgå. Motsvarande krav finns inte heller i rikslagstiftningen.

26 §. Enligt på i framställningen och vallagskommitténs betänkande närmare angivna grunder föreslås att det sammanlagda antalet kandidater inom ett valförbund skulle sänkas från tre gånger antalet personer som skall väljas till två gånger detta antal. Utskottet har inte funnit förslaget ändamålsenligt utan föreslår att det utgår och att maximiantalet kandidater sålunda förblir oförändrat.

27 §. Formuleringen om beslut om beteckning för valförbund föreslås förtydligad så att den i sak överensstämmer med gällande lag.

31 §. Av förbiseende har föreskrift om att centralnämnden skall sammanträda även dagen efter valen utelämnats ur förslaget, som utskottet kompletterat till denna del. Bestämmelsen i 59 § om när nämndens sista sammanträde skall hållas har dessutom beaktats.

32 §. Som av allmänna motiveringen framgår föreslår utskottet att förtidsröstningen utvidgas i förhållande till framställningens förslag. Av denna orsak bör den kungörelse kommunala centralnämnden skall fatta beslut om även innehålla vissa uppgifter om förtidsröstningen, bl.a. om de tider när förtidsröstning på postanstalt äger rum samt information om de alternativa förtidsröstningsmöjligheter som står till buds. Landskapsstyrelsen borde utforma och tillställa kommunerna en kungörelsemall.

I framställningens 3 mom. angivna uppgifter föreslås flyttade till 1 mom.

33 §. Utskottet anser att i paragrafen, liksom enligt gällande lag, uttryckligen bör anges att centralnämnden skall godkänna sådan inom utsatt tid inlämnad anhållan mot vilken centralnämnden inte har någon anmärkning. Bestämmelsen utgör en förtydligande handlingsföreskrift för centralnämnderna.

35a §. Ändringsförslagen är av språklig karaktär.

Enligt framställningen skulle de preliminära sammanställningarna på grund av den snävare tidtabellen inte längre utsändas till ombudsmännen, vilka i stället skall hållas underrättade om när och var sammanställningarna finns tillgängliga. Utskottet konstaterar att det genom överenskommelse mellan centralnämnd och ombudsman bör vara möjligt att t.ex. en korrekturupplaga av sammanställningen vid behov kan tillställs ombudsmannen.

35b §. På grund av de föreslagna ändringarna beträffande förtidsröstningen skulle den sista meningen i 4 mom. utgå.

41 §. Momentet har förtydligats så att det, på samma sätt som i 54 § 4 mom., klart framgår att det ifrågavarande biträdet är en person som den röstberättigade själv utsett.

45 §. Bestämmelsen har förtydligats så att den överensstämmer med gällande lag.

47 §. Ändringsförslagen är av språklig karaktär.

48 §. Resultatet av den preliminära rösträkningen skall enligt gällande lag per telefon meddelas respektive centralnämnd. Eftersom numera också andra lika snabba kommunikationsmedel i vissa fall kan stå till buds föreslår utskottet att denna obligatoriska föreskrift utgår.

49 §. Ändringsförslagen är av förtydligande natur.

49a §. Svårigheterna att bevara valhemligheten i samband med rösträkningen i små röstningsområden och räkningen av förtidsrösterna i kommuner med ett begränsat antal sådana röster har berörts i hemställningsmotionen nr 15/1983-84 och i lagutskottets betänkande nr 29/1983-84. Framställningens förslag motsvarar i huvudsak de synpunkter utskottet då anförde och de ändringar som genomförts beträffande riksdagsmannavalet och kommunalvalen i riket. Utskottet föreslår dock en sådan ändring att avgörandet när valsedlarna från ett litet röstningsområde skall räknas tillsammans med valsedlarna från ett annat röstningsområde i kommunen skulle basera sig på antalet röstberättigade i röstningsområdet ifråga i stället för på en uppskattning av antalet röstande i det kommande valet. Den kommunala centralnämnden kan då i samband med kontrollen av vallängderna konstatera för vilka röstningsområden förfarandet skall tas i bruk. Utskottet föreslår att gränsen dras vid 50 röstberättigade. I 1983 års landstings- och kommunalval fanns endast två röstningsområden med högst 50 röstberättigade.

Bestämmelserna om hur förtidsrösterna i kommunalvalet skall granskas föreslås däremot inte ändrade eftersom antalet förtidsröstande inte är känt på förhand.

50-51 §§. Som av allmänna motiveringen framgår föreslår utskottet att rätten att förtidsrösta utvidgas i fråga om sådana väljare som inte kan delta i förtidsröstning.

gen på postanstalter eller i inrättningar. Sådana väljare är studerande och andra personer som mer eller mindre varaktigt vistas utanför landskapet men fortfarande är röstberättigade åtminstone i landstingsvalet, personer som på grund av sjukdom eller handikapp inte kan rösta i vallokal eller på förtidsröstningsställe (exempelvis personer som vårdas i hemmet) och i landskapet hemmahörande sjömän, oberoende av om de tjänstgör på åländska eller andra fartyg. Härigenom löses bl.a. problemen med att utöva rösträtten för sådana sjömän som arbetar ombord på fartyg registrerade i riket eller utlandet. På grund av den föreslagna ändringen anser utskottet det överflödigt att särskild förtidsröstning anordnas ombord på åländskt fartyg på det sätt som framställningen föreslår. Själva röstningsförfarandet beskrivs närmare under 54e §.

Det sakliga innehållet i framställningens 51a § ingår i utskottets 51 §. Bestämmelsen om valförrättare på fartyg utgår med hänvisning till att förtidsröstningen för sjömän föreslås organiserad på annat sätt än i framställningen.

51a §. Paragrafens sakliga innehåll motsvarar framställningens 51b § med undantag av vad där sägs om förtidsröstning på fartyg.

52 §. Enligt förslaget skall landskapsstyrelsen fastställa och tillhandahålla nödvändiga handlingar och anvisningar för förtidsröstningen. Utskottet konstaterar att det utvidgade förslaget beträffande förtidsröstningen torde innebära att det blir nödvändigt att uppgöra två olika varianter, eventuellt med avvikande färg, av de foljebrevsblanketter som ifylls i samband med förtidsröstningen å ena sidan på postanstalter och i inrättningar och å andra sidan av dem som får sig tillsända förtidsröstningshandlingar. På detta sätt kan valmyndigheterna lättare åtskilja de båda grupperna förtidsröstande från varandra.

53 §. 1 mom. har kompletterats med föreskrifter om att centralnämnderna skall översända förtidsröstningsmateriel inte bara till valförrättarna på postanstalter och i inrättningar utan även till dem som förtidsröstar enligt den föreslagna nya 54e §. Utskottet föreslår vidare en fast tidsgräns före vilken landskapsstyrelsen skall översända nödvändigt förtidsröstningsmateriel till de kommunala centralnämnderna. Tidpunkten infaller sex dagar efter den dag då sammanställningen av kandidatlistorna fastslås.

54e §. I paragrafen beskrivs närmare hur förtidsröstningen är ordnad för dem som önskar förtidsrösta men inte kan göra detta på postanstalt eller i inrättning. Här

berörda personer skall hos hemkommunens centralnämnd skriftligen anhålla om att få förtidsröstningsmateriel, d.v.s. valsedel, valkuvert, följbrev och ytterkuvert. Utskottet föreslår att landskapsstyrelsen låter uppgöra en enkel blankett för ändamålet men anser att som skriftlig anhållan även bör kunna godkännas telegram, telex eller liknande meddelande. Med beaktande av att rösträtten kontrolleras först i efterhand bör det inte anses nödvändigt att ställa alltför stränga formkrav på anhållan. Anhållan om att få förtidsröstningsmateriel skall vara centralnämnden tillhanda före utgången av förtidsröstningstiden, d.v.s. senast den femte dagen före valen. Däremot har det inte ansetts nödvändigt att föreskriva någon första tidsgräns för när anhållan kan insändas. Den i 53 § angivna tidpunkten (den 20 september) är i regel den första dagen det är praktiskt möjligt för centralnämnderna att utsända materiel.

I likhet med de övriga föreslagna formerna för förtidsröstning skulle någon kontroll av rösträtten i detta skede inte äga rum. Förtidsröstningsmaterielen skulle därför i allmänhet omedelbart översändas till den adress den röstande uppgivit. Endast om centralnämnden av särskilda orsaker finner det obefogat att översända materiel, skulle anhållan avslås. Sådana fall torde bli ytterst sällan förekommande men kan möjligen tänkas om det för centralnämnden förefaller uppenbart att ansökan är gjord på felaktiga grunder. Centralnämnden bör föra en förteckning över de personer åt vilka man översänt förtidsröstningsmateriel.

Utsändningen av förtidsröstningsmateriel bör enligt utskottets åsikt i allmänhet kunna delegeras på någon av centralnämnden utsedd person, exempelvis dess sekreterare eller ordförande eller någon annan till kommunens kanslipersonal hörande person. Beslut att inte översända förtidsröstningsmateriel skulle dock fattas av nämnden vid sammanträde.

Sedan den röstande fått nödvändiga valhandlingar skall han fylla i valsedeln eller valsedlarna och på samma sätt som vid övrig förtidsröstning innesluta den i innerkuvertet samt fylla i nödiga uppgifter på följbrevet. Valkuvertet och följbrevet återsänds därefter till respektive centralnämnd. Ytterkuverten bör på förhand förses med respektive centralnämnds adress. Liksom övriga förtidsröstningsförsändelser skall ytterkuvertet vara den kommunala centralnämnden tillhanda senast klockan 19.00 fredagen före valet.

Förfarandet skiljer sig från övrig förtidsröstning såtillvida att valsedeln inte stämplas i detta skede, att röstningen inte sker inför någon företrädare för

myndighet och att den röstande själv skall fylla i följbrevet. Eventuella olägenheter härav uppvägs dock enligt utskottets åsikt av önskemålen att skapa ett förtidsröstningssystem som möjliggör för största möjliga väljarkategorier att delta i valen. Förfarandet underlättas av om till de handlingar den röstande mottar fogas klart och enkelt utformade anvisningar.

55 §. Kompletteringarna föranleds av det föreslagna utvidgade förtidsröstningsförfarandet. Såväl de förtidsröster som avlämnats på postanstalt eller i inrättning som de i 54e § avsedda försändelserna skall granskas vid kommunala centralnämndernas sammanträden senast klockan 19.00 fredagen före valen.

Det föreslagna nya förtidsröstningsförfarandet skiljer sig från övrig förtidsröstning genom att valsedeln inte har stämplats i samband med att den inlagts i valkuvertet. Ostämplade valsedlar skall enligt 58 § lämnas obeaktade. Utskottet föreslår därför att sådana valkuvert som härrör från nu avsedda särskilda kategorier förtidsröstande i samband med granskningen av försändelserna öppnas utan att valhemligheten bryts. Kommunala centralnämnden stämplar ifrågavarande valsedel och innesluter den i ett nytt kuvert. Valsedlarna för kommunalvalet och landstingsvalet särskiljs härefter, varvid det förstnämnda kvarblir i kommunala centralnämnden och de senare vidarebefordras till centralnämnden för landstingsvalet. Av praktiska skäl har utskottet ansett det mest ändamålsenligt att stämplingen sker i samband med kontrollen av rösträtten för undvikande av att ostämplade valsedlar sammanblandas med redan stämplade.

Utskottet föreslår ytterligare att centralnämnden för landstingsvalet skulle ges rätt att föreskriva när och hur kommunala centralnämnderna skall vidarebefordra förtidsrösterna.

55a §. Utskottet anser att även de kommunala centralnämnderna skall kunna påbörja räkningen av förtidsrösterna före den tid då vallokalerna stänger om detta är av behovet påkallat.

56 §. 1 mom. har förtydligats i överensstämmelse med gällande lag.

70 §. Tillägget föranleds av det föreslagna utvidgade förtidsröstningsförfarandet.

76 §. Ändringsförslagen är av förtydligande karaktär och innebär att paragrafens bestämmelser överensstämmer med bestämmelserna i 74c §.

83 §. Enligt gällande lag är kommunerna berättigade att erhålla ersättning för hälften av kostnaderna även för valnämndernas biträden samt för hälften av kostnaderna för uppgörande av vallängd. Dessa bestämmelser har uppenbarligen av misstag bortfallit ur lagtexten, som utskottet därför kompletterat.

Ikraftträdelsebestämmelsen. En felaktig hänvisning i 2 mom. har rättats.

Landskapsstyrelsen föreslår att ännu vid 1987 års val skulle finnas möjlighet att avge röst till förmån för annan än person som uppställts som kandidat. Utskottet finner inte förslaget sakligt motiverat och inte heller nödvändigt av praktiska orsaker, varför det föreslås utgå. I stället har utskottet infört en bestämmelse om att tidtabellen i gällande lag för uppgörande och granskning av basförteckningarna, framläggande av vallängden till påseende samt yrkande av rättelse eller ändring av denna skulle tillämpas ännu vid 1987 års val.

Hemställningsmotionen nr 18/1986-87

I motionen hemställs om åtgärder för att skapa bättre möjligheter för åländska sjömän att delta i landstings- och kommunalvalen. Som ovan framgår, föreslår utskottet ett utvidgat förtidsröstningsförfarande vilket möjliggör för åländska sjömän att på begäran bli tillsända erforderliga handlingar för att förtidsrösta. Eftersom utskottet lagt landskapsstyrelsens framställning till grund för sin behandling samt i den inarbetat de utvidgade förtidsröstningsbestämmelserna och motionärernas intentioner därigenom uppfyllts, föreslås att motionen förkastas.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte antaga det i framställningen ingående lagförslaget med följande ändringar:

L a n d s k a p s l a g
angående ändring av landskapslagen om landstings- och kommunalval.

I enlighet med landstingets beslut

upphävs 25 §, 60 § 2 mom. och 66 § landskapslagen den 30 december 1970 om

landstingsval och kommunalval (39/70),

ändras lagens 2 § 1 och 2 mom., 5 § 1 och 3 mom., 6-16 §§, 17 § 3 mom., 18 §, (uteslutr.), 20-24 §§, 26 § 2 (uteslutr.) mom., 27 §, 28 §, 31-35 §§, 36 § 2 och 3 mom., 37 § 2 mom., 41 § 3 mom., 45 §, 47 §, 48 § 3 och 4 mom., 49 § 1, 2 och 5 mom., 50-56 §§, 58 § 1 mom. 6 punkten, 61 §, 64 §, 65 §, 68 § 1 mom., 70 §, 71 § 2 mom., 74 § 1 mom., 74b § 1 och 2 mom., 74c § 1 och 2 mom., 75 § 2 mom., 75a §, 76 §, 78-83 §§, 86 § samt 87 § 2 mom., av dessa lagrum 9 § sådan den lyder i landskapslagen den 16 december 1974 (87/74), 10 § sådan den lyder i landskapslagarna den 16 december 1974 (87/74) och den 29 april 1975 (25/75), 2 § 1 och 2 mom., 5 § 3 mom., 6 §, 7 § 1 mom., 20 § 1 mom., 32 § 2 mom., 53 § 1 och 3 mom., 70 § 1 mom., 78 § samt 83 § 2 och 3 mom., sådana de lyder i landskapslagen den 29 april 1975 (25/75), 14 § 1 och 3 mom., 27 § 1 och 2 mom., 31 § 2-4 mom. sådana de lyder i landskapslagarna den 29 april 1975 (25/75) och den 10 april 1979 (20/79), 11 §, 12 § 2 och 3 mom., 15 §, 18 § 2 och 3 mom., 22 §, 26 § 2 mom., 35 § 2 mom., 49 § 5 mom., 51 § 1 mom., 58 § 1 mom. 6 punkten, 65 §, 74 § 1 mom. 74b § 1 och 2 mom., 74c § 1 och 2 mom., 75 § 2 mom., 75a §, sådana de lyder i landskapslagen den 10 april 1979 (20/79), 21 § 2 mom. sådant det lyder i landskapslagen den 8 mars 1983 (8/83), samt

fogas (uteslutr.) till 67 § ett nytt 3 mom. samt till lagen nya 2a, § (uteslutr.), 35a §, 35b §, 49a §, 51a §, 51b §, (uteslutr.) 54a §, 54b §, 54c §, 54d §, 54e §, 55a §, 75b § och 75c § som följer:

2, 2a och 5 §§

(Lika som i framställningen).

6 §

(1 och 2 mom. lika som i framställningen).

Kommunfullmäktige skall inom januari månad under valåret för inrättningar som avses i 50 § 1 mom. utse en eller flera valbestyrelser bestående av tre ledamöter, av vilka en utses till ordförande och en till vice ordförande. Fullmäktige utser minst tre ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna.

Valnämnds och valbestyrelsers sammansättning samt respektive ordförandes postadress skall meddelas landskapsstyrelsen och kommunala centralnämnden.

(5 mom. lika som i framställningen).

7 §

(1 och 2 mom. lika som i framställningen).

Är medlem eller ersättare i nämnd eller bestyrelse på grund av jäv förhindrad

att delta i visst beslut, får ärendet handläggas även om antalet deltagande på grund av hindret inte uppgår till föreskrivet antal.

(4 mom. lika som framställningens 3 mom.).

8 §§

(Lika som i framställningen).

9 §

Till basförteckning fogas ett alfabetiskt kortregister (registerkartotek) över de förtecknade personerna och deras adresser. Till basförteckning fogas även ett röstkort för varje person. På röstkortet anges den röstberättigades fullständiga namn, de två sista siffrorna i hans födelseår, hans adress enligt registerkartoteket samt uppgift om i vilket röstningsområde han upptagits i vallängden. På röstkortet anges även var och när vallängden är framlagd för granskning samt var och när valförrättning äger rum. Utöver vad här sagts får kortet inte innehålla annat än upplysning om rättelse av fel samt om tillvägagångssättet vid röstningen.

Basförteckning, registerkartotek och röstkort uppgörs på blanketter som fastställs av landskapsstyrelsen. Mantalsskrivningsmyndigheten skall senast den 10 augusti under valåret mot fastställd avgift tillställa de kommunala centralnämnderna basförteckningar, registerkartotek och röstkort.

10 §

Kommunal centralnämnd skall senast den 19 augusti under valåret granska basförteckningarna. Nämnden skall i basförteckning införa sådan röstberättigad, som inte blivit mantalsskriven trots att han enligt intyg av mantalsskrivningsmyndigheten borde ha varit mantalsskriven i kommunen och upptagen i förteckningen, samt person som enligt basförteckningen antecknats sakna åländsk hembygdsrätt men som enligt intyg av vederbörande myndighet innehar hembygdsrätt. Nämnden skall utesluta person som inte är röstberättigad ur basförteckning genom att stryka över hans namn. Orsaken till uteslutning skall anges i basförteckningen. Om påföljd som innebär förlust av rösträtt enligt officiell utredning upphör att gälla före den första valdagen, skall personen införas i förteckningen som röstberättigad. Görs rättelse i basförteckning enligt detta moment skall registerkartotek och röstkort rättas på motsvarande sätt.

Kommunal centralnämnd skall skriftligen utan dröjsmål underrätta mantalsskrivningsmyndigheten om ändringar i basförteckning som rör rösträtten.

(3 mom. lika som i framställningen).

Mantalsskrivningsmyndighet, myndighet som för befolkningsböcker eller hem-

bygdsrättsregister, chef för polismyndighet, allmän åklagare och häradshövding är skyldig att lämna erforderliga uppgifter till kommunal centralnämnd.

11 §

(Lika som i framställningen).

12 §

Kommunal centralnämnd skall framlägga vallängd till granskning inom kommunen under tre vardagar, dock inte lördag, från och med den 26 augusti på tid som nämnden bestämmer. Vallängderna skall hållas under behörig tillsyn och vid behov framläggas på flera platser inom kommunen.

(2-5 mom. lika som i framställningen).

Rättelseyrkande får också grundas på omständigheter som inträffat efter det vallängden undertecknades och som påverkar vederbörandes rösträtt.

Rättelseyrkande kan framställas på blankett för vilken landskapsstyrelsen fastställer formulär och som kommunala centralnämnden tillhandahåller.

13 §

(1 mom. lika som i framställningen).

Meddelande enligt 1 mom. skall senast den 4 september sändas som rekommenderad försändelse men kan även frambefordras på annat bevisligt sätt, om det inte medför dröjsmål. Är mottagarens postadress inte känd skall meddelandet kungöras på det sätt som är bestämt för kommunala kungörelser. Grunden för yrkandet skall i sådant fall inte anges.

14 §

(1 mom. lika som i framställningen).

Kommunal centralnämnds beslut enligt 1 mom. är slutligt. Har rättelseyrkande förkastats eller inte upptagits till prövning eller godkänns rättelseyrkande att någon obehörigen upptagits i vallängd skall beslutet utan dröjsmål underställas länsrättens prövning. (Utesltn.) Vid underställning av ärende skall kommunala centralnämnden tillställa länsrätten beslutet jämte de handlingar som ligger till grund för beslutet. (Utesltn.)

15 §

Kommunala centralnämnden skall utan dröjsmål underrättas om utslag som (utesltn.) länsrätten meddelat i stöd av 14 § 2 mom. Nämnden skall ofördröjligen anslå utslaget på kommunens anslagstavla för en tid av sju dagar. Nämnden skall

underrätta den som yrkat på rättelse och den vars rösträtt utslaget gäller. Underrättelse skall ske på i 13 § 2 mom. angivet sätt.

16 §

I (uteslutr.) länsrättens utslag i ärende som avses i 15 § får ändring genom besvär sökas endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Besvärstillstånd kan beviljas endast om det för lagens tillämpning i andra liknande fall eller med hänsyn till en enhetlig rättstillämpning är av vikt att ärendet prövas av högsta förvaltningsdomstolen. Besvärstillstånd skall sökas senast den sjunde dagen från den dag då kommunala centralnämnden uppsatt länsrättens utslag på kommunens anslagstavla. Avser ansökan uteslutande kommunalvalet skall besvärstillstånd dock sökas senast den fjortonde dagen. Ansökan får tillställas länsrätten för att på dess försorg sändas till högsta förvaltningsdomstolen. Ansökan om besvärstillstånd skall i övrigt göras och besvär anföras i enlighet med bestämmelserna i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (FFS 154/50).

(2 och 3 mom. lika som i framställningen).

17-18 §§

(Lika som i framställningen).

19 §

(Uteslutr.)

20 §

(Lika som i framställningen).

21 §

(1 och 2 mom. lika som i framställningen).

(3 mom. utesluts.)

22-24 §§

(Lika som i framställningen).

26 §

(2 mom. lika som i framställningen).

(3 mom. utesluts.)

27 §

Överenskommelse om bildande av valförbund skall undertecknas av ombudsmännen för de valmansföreningar som ingår i förbundet. Överenskommelsen skall innehålla fullmakt för en av undertecknarna att vara valförbundets ombudsman och för en att vara hans ersättare. I överenskommelsen kan föreslås att i den slutliga sammanställningen av kandidatlistor intas en kortfattad gemensam beteckning för valförbundet. Den föreslagna beteckningen får inte vara alltför allmän, inte heller missvisande eller annars olämplig. I beteckningen kan ingå i föreningsregistret infört namn, för vars användning valmansföreningarna utverkat bevisligt tillstånd av föreningen. Centralnämnden bestämmer slutligt om beteckningen.

(2 mom. lika som i framställningen).

28 §

Valmansförening får inte ansluta sig till flera än ett valförbund. Inte heller får valförbund ingå förbund sinsemellan.

(2 mom. lika som i framställningen).

31 §

Centralnämnd sammanträder på kallelse av ordföranden i god tid före valen, dock senast den 19 augusti. Därefter sammanträder centralnämnden den 3, 11 och 14 september, fredagen före valen, den andra valdagen, dagen efter valen samt senast den fjärde dagen efter valen. Nämnden får sammanträda även under andra dagar.

32 §

Vid centralnämnds första sammanträde fattas beslut om kungörelse, i vilken skall anges när och var i denna lag avsedda valhandlingar skall inlämnas. Kommunal centralnämnds kungörelse skall även ange antalet fullmäktige som skall väljas, datum och klockslag för valförrättningen samt innehålla uppgift om förtidsröstningstiden och förutsättningarna för att förtidsrösta. Vid sammanträdet fattas även beslut om beställning av valsedlar och om övriga erforderliga åtgärder.

(2 mom. lika som i framställningen).

(3 mom. utesluts).

33 §

(1 och 2 mom. lika som i framställningen).

Inom utsatt tid inlämnad anhållan, mot vilken centralnämnd inte framställt anmärkning, skall godkännas.

34-35 §§

(Lika som i framställningen).

35a §

(1-3 mom. lika som i framställningen).

Ovanför de kandidatlistor som hör till samma valförbund och över kandidatlistan utanför valförbund skall anges den beteckning som föreslagits för densamma. Godkänner inte centralnämnden sådan beteckning eller har förslag till beteckning inte framställts skall nämnden bestämma en bokstavs-beteckning. Sådan bokstavs-beteckning skall endast ange valförbundets eller kandidatlistans ordning i sammanställningen.

Preliminär sammanställning skall finnas tillgänglig för valmansföreningarnas och valförbundens ombudsmän. Ombudsman skall (uteslutr.) underrättas om när och var preliminär sammanställning finns tillgänglig. Ombudsman skall samtidigt underrättas om tid och plats för centralnämndens sammanträde den 14 september.

35b §

(1-3 mom. lika som i framställningen).

Centralnämnderna skall tillställa landskapsstyrelsen sammanställningen för landstingsvalet respektive sammanställningarna för kommunalvalen i det antal exemplar landskapsstyrelsen bestämmer. Landskapsstyrelsen skall tillställa de kommunala centralnämnderna tillräckligt antal exemplar av varje sammanställning för vidarebefordran till valbestyrelserna och valförrättarna. (Uteslutr.).

(5 mom. lika som i framställningen).

36 §

Valsedel skall ha standardformatet 148 x 210 mm och på inre sidan vara försedd med överskrift vari nämns vid vilket val den skall användas samt dessutom en heldragen cirkel som har en diameter av 90 mm och som vid hopvikning av sedeln blir ovikt. I cirkelns mitt skall tydligt utsatt finnas beteckningen Nr ... efter vilken numret på kandidat skall antecknas.

(3 mom. lika som i framställningen).

37 §

(Lika som i framställningen).

41 §

Röstande vars förmåga att göra anteckning på valsedeln är väsentligt nedsatt på grund av handikapp, sjukdom eller kroppsskada får vid införandet av anteckningen såsom biträde anlita den person han själv önskar.

45 §

Röstande har rätt att avge sin röst till förmån för kandidat i den slutliga sammanställningen av kandidatlistorna. Han skall på valsedeln anteckna kandidats nummer i sammanställningen så tydligt att tvivel inte uppstår om vilken kandidat han avser. För att valhemligheten skall bevaras bör anteckningen på valsedeln göras innanför valskärmen.

47 §

Då valförrättningen avbryts den första valdagen skall antalet röstande sammanräknas. Därefter skall handlingarna, valstämpeln och alla oanvända valsedlar läggas i valurnan. Valurnan skall sedan förseglas på det sätt landskapsstyrelsen har föreskrivit och placeras i säkert förvar. När valförrättningen följande dag fortsätts skall valnämnden (uteslutr.) kontrollera att förseglingen är obruten innan den avlägsnas.

48 §

Valnämnden skall utan avbrott ordna och räkna valsedlarna. Nämnden har rätt att vid behov anlita särskild personal för att biträda vid räkningen. Resultatet av den preliminära rösträkningen skall ofördröjligen (uteslutr.) meddelas centralnämnden för vartdera valet.

Samtliga valsedlar inläggs därefter ordnade i grupper på det sätt i 2 mom. sägs i omslag, ett för vartdera valet. Omslaget skall tillslutas omsorgsfullt och förseglas på det sätt landskapsstyrelsen har föreskrivit. På omslaget skrivs centralnämndens adress, försändelsens innehåll och avsändaren.

49 §

Vid valförrättning skall föras protokoll, skilt för landstingsvalet och skilt för kommunalvalet. I protokollet skall antecknas:

1) datum och klockslag då valförrättningen vidtog, avbröts och förklarades avslutad;

2) närvarande medlemmar av valnämnden och personal som nämnden anlitat

för rösträkningen;

3) valbiträdena och i 41 § 3 mom. avsedda biträden;

4) antalet röstande;

5) det totala antalet inlämnade valsedlar och antalet valsedlar gruppvis enligt bestämmelserna i 48 §;

6) datum och klockslag då valsedlarna inlades i omslag och förseglades; samt

7) de ombudsmän eller av dem befullmäktigade personer som var närvarande då valsedlarna ordnades och räknades.

Till protokollet skall fogas fullmakterna för i 1 mom. 7 punkten avsedda personer.

Ordföranden och viceordföranden, eller någondera av dem (utesluten) tillsammans med annan medlem av valnämnden, skall ofördröjligen inlämna i 48 § och i denna paragraf nämnda, till vederbörande centralnämnd adresserade försändelser till centralnämnden. Centralnämnden kan dock föreskriva att försändelserna får frambefordras på annat sätt.

49a §

Är antalet röstberättigade i ett röstningsområde inte flera än 50 skall kommunala centralnämnden i god tid före valen besluta att valsedlarna från ifrågavarande röstningsområde och från ett annat av kommunens röstningsområden skall granskas och räknas av kommunala centralnämnden och inte i berörda valnämnder. Om sådant beslut fattas, skall valnämnderna med bevarande av valhemligheten ta ut valsedlarna ur valurnan, räkna deras antal, lägga dess i omslag samt inlämna valsedlarna till kommunala centralnämnden på sätt som anges i 49 § 3 och 5 mom. I valprotokollet skall anteckning om förfarandet göras.

(2 mom. lika som i framställningen).

Kan det antas att högst 25 personer kommer att förtidsrösta i kommunalvalet i en kommun skall kommunala centralnämnden besluta att förtidsrösterna skall granskas och räknas av centralnämnden tillsammans med valsedlarna från ett av kommunens röstningsområden. Härvid skall bestämmelserna i 1 mom. iakttas.

50 §

Röstberättigad, som vårdas i eller intagits i inrättning och röstberättigad som under valförrättningen sannolikt kommer att vara förhindrad att rösta, får förtidsrösta på sätt som stadgas i detta kapitel. Med inrättning avses i denna lag sjukhus, ålderdomshem, sjukhem samt straffanstalt.

Röstberättigad, som på grund av vistelse utanför landskapet eller som till följd av sjukdom eller handikapp inte kan rösta i vallokal under valförrättningen eller vid den förtidsröstning som avses i 51 §, får förtidsrösta på sätt som stadgas i 54e §.

51 §

Förtidsröstning kan anordnas i inrättning och i postanstalt. Ställe där förtidsröstning anordnas benämns förtidsröstningsställe.

Förtidsröstning i inrättning ombesörjs av valbestyrelse och ordnas endast för dem som vårdas eller intagits där.

Förtidsröstning i postanstalt ombesörjs av valförrättare. Om förordnande av valförrättare i postanstalt bestäms särskilt.

51a §

Förtidsröstning sker under förtidsröstningstiden, vilken börjar den adertonde dagen före valen och avslutas den femte dagen före valen.

Under förtidsröstningstiden sker förtidsröstning i inrättning under minst två dagar. Valbestyrelsen bestämmer dessa dagar och röstningstiderna. En av röstningsdagarna bör dock infalla den sista eller näst sista dagen under förtidsröstningstiden.

Valförrättare och valbestyrelse skall tillse att meddelande om röstningstiderna och om förfarandet vid förtidsröstning kungörs. Sådan kungörelse anslås på förtidsröstningsstället och vid behov även på annat sätt.

51b §

(Utesluts).

52 §

(Lika som i framställningen).

53 §

Landskapsstyrelsen skall senast den 20 september till de kommunala centralnämnderna översända i 52 § avsett förtidsröstningsmateriel jämte nödiga anvisningar. Centralnämnderna skall vidarebefordra förtidsröstningsmaterielen till valförrättarna och valbestyrelse i kommunen samt till dem som avser att förtidsrösta i stöd av 54e §. Centralnämnderna skall dessutom översända valstämpel till valförrättare och valbestyrelse i kommunen.

(2 mom. lika som i framställningen).

(3 mom. utesluts).

54 §

Den som önskar förtidsrösta på förtidsröstningsställe skall personligen anmäla sig till valförrättaren eller valbestyrelsen (uteslutr.).

(2 mom. lika som i framställningen).

På den röstandes begäran skall valförrättaren eller medlem av valbestyrelsen bistå honom vid röstningen, varvid om dessa valfunktionärer gäller vad i 41 § 4 mom. är stadgat om valbiträdes skyldigheter.

(4 mom. lika som i framställningen).

54a §

(Lika som i framställningen).

~~54b §~~

(1 mom. lika som i framställningen).

Följebrev skall innehålla:

1) den röstandes försäkran om att han personligen, med bevarande av valhemligheten, ifyllt valsedeln och (uteslutr.) inlagt den i valkuvertet vilket han därefter tillslutit;

2) uppgift om den röstandes fullständiga nuvarande och tidigare namn, personbeteckning eller födelsetid, födelseort och nuvarande adress; och

3) namnet på den kommun i vars vallängd den röstande upptagits och hans nuvarande eller senaste adress i kommunen.

(3 och 4 mom. lika som i framställningen).

54c-54d §§

(Lika som i framställningen).

54e §

Den som har för avsikt att förtidsrösta i stöd av 50 § 2 mom., skall hos den kommunala centralnämnden i den kommun där han upptagits i vallängd såsom röstberättigad skriftligen anhålla om att erhålla förtidsröstningsmateriel. Anhållan, vilken kan göras på för ändamålet uppgjord blankett som erhålles av centralnämnden, skall tillställas centralnämnden före utgången av förtidsröstningstiden.

Finns inte särskilda skäl för att avslå anhållan skall centralnämnden till uppgiven adress sända i 52 § nämnt förtidsröstningsmateriel jämte anvisningar samt om möjligt kandidatsammanställning för ifrågavarande val. Centralnämnden uppgör förteckning över de personer till vilka förtidsröstningsmateriel sänds.

Centralnämnden kan delegera de uppgifter som nämnts i 2 mom. till av

nämnden utsedd person. Beslut om att inte sända förtidsröstningsmateriel skall dock fattas av centralnämnden.

Sedan röstande erhållit i 2 mom. nämnda handlingar skall han, med bevarande av valhemligheten, göra anteckning på valsedel och därefter hopvikta innesluta den i valkuvert. Han skall ifylla följbrevet på sätt som anges i 54b § och därefter i ytterkuvertet innesluta valkuvert och följbrev. Har den röstande i 9 § 1 mom. avsett röstkort skall även detta inneslutas i ytterkuvertet. Ytterkuvertet skall, genom postens förmedling eller på annat sätt, tillställas den kommunala centralnämnden så att det är nämnden tillhanda senast klockan 19.00 fredagen före valet.

55 §

Kommunal centralnämnd skall senast klockan 19.00 fredagen före valen hålla sammanträde och då, utan att öppna valkuverten, granska de förtidsröstningshandlingar som inkommit till nämnden. Nämnden skall skilt behandla de förtidsröstningsförsändelser som baserar sig på 50 § 2 mom. Förtidsröstningsförsändelser som inkommit efter nämnda tid skall lämnas obeaktade och får heller inte öppnas.

(2 mom. lika som i framställningen).

Kan följbrev och valkuvert godkännas antecknas i vallängden att den i följbrevet nämnda personen, har utövat sin rösträtt. Samtidigt antecknas på valkuvert gällande landstingsvalet att den röstande befunnits röstberättigad. Valkuvert gällande kommunalval och landstingsval skall sorteras separat för sig. (Utesluten.).

Med bevarande av valhemligheten skall den kommunala centralnämnden bryta godkända valkuvert från personer som förtidsröstat i stöd av 50 § 2 mom. Centralnämnden skall, utan att öppna den hopvikta valsedeln, stämpla densamma och innesluta den i nytt kuvert. Beträffande valkuvert för landstingsvalet skall på det nya kuvertet antecknas att den röstande befunnits vara röstberättigad.

Samtliga valkuvert gällande landstingsvalet skall därefter förenas, vilket förfarande även gäller valkuvert för kommunalvalet. Därefter räknas de godkända valkuverten och kontrolleras att valkuvertens antal är lika stort som antalet av dem som i vallängden antecknats ha utövat sin rösträtt i respektive val.

Kommunal centralnämnd skall till centralnämnden för landstingsvalet öppna de vidarebefordrade valkuvert som gäller landstingsvalet och även ange antalet kuvert. Valkuverten skall tillställas centralnämnden för landstingsvalet på sätt och inom tid som nämnden har föreskrivit.

55a §

De godkända valkuverten öppnas vid centralnämndens sammanträde den andra

valdagen klockan 20.00. Är antalet valkuvert stort kan centralnämnd (utesluten) påbörja öppnandet av valkuverten klockan 18.00 andra valdagen. Innan valkuverten öppnas skall de blandas. I nämndens protokoll antecknas antalet valkuvert. Därefter öppnas valkuverten och förfäres med valsedlarna på det sätt som är stadgat om rösträkning i valnämnd.

56 §

Centralnämnden skall senast klockan 9.00 dagen efter valen inleda granskningen av de valsedlar som avgivits vid valförrättningen och av valnämndernas uträkningar samt härvid avgöra vilka valsedlar som är ogiltiga.

(2 och 3 mom. lika som i framställningen).

~~58, 61, 64, 65, 67 och 68 §§~~

(Lika som i framställningen).

70 §

(1 mom. lika som i framställningen).

I protokoll skall anges antalet avgivna förtidsröster. Antalet ogiltiga valsedlar skall anges skilt beträffande valsedlar avgivna vid förtidsröstning och skilt för varje röstningsområde. Kommunal centralnämnd skall skilt ange antalet förtidsröster inlämnade i stöd av 50 § 2 mom. Har kommunal centralnämnd beslutat om i 49a § 3 mom. avsett förfarande skall anteckning härom göras i protokollet enligt bestämmelserna i 56 § 2 mom.

(3 mom. lika som i framställningen).

71 §

(Lika som i framställningen).

74 §

Beslut varigenom centralnämnden för landstingsvalet fastställt valresultatet får överklagas hos landskapsstyrelsen inom 14 dagar från dagen då valresultatet offentliggjordes enligt bestämmelserna i 65 § 1 mom. (valbesvär). Besvärsrätt tillkommer envar i landstingsvalet röstberättigad.

74b-74c §§

(Lika som i framställningen).

75 §

Med anledning av besvär skall länsrätten av kommunal centralnämnd inhämta utlåtande samt de uppgifter och utredningar som befinns erforderliga (uteslutn.). Om det överklagade beslutet inte fogats till besvären införskaffar länsrätten beslutet av centralnämnd som en på tjänstens vägnar till riktigheten bestyrkt avskrift i vilken skall antecknas dagen för kungörandet av valresultatet. Grundar sig besvären på beslut av centralnämnd angående åtgärd för förberedelse av valen skall länsstyrelsen på motsvarande sätt införskaffa även detta beslut.

75a-75c §§

(Lika som i framställningen).

76 §

Förordnas med anledning av besvär att nytt val skall förrättas skall kommunal centralnämnd ofördröjligen förbereda valet. Vid nytt val skall bestämmelserna om ordinarie val i tillämpliga delar iakttas. Vid valet skall samma vallängder som använts vid det upphävda valet användas i oförändrad form. De röstberättigade tillställs inte röstkort. Fullmäktige, som utsetts genom det upphävda valet, kvarstår i sina uppdrag tills resultatet av det nya valet kungjorts.

78 §

(Lika som i framställningen).

79 §

Har förordnande om nyval utfärdats skall mantalsskrivningsmyndigheten på basen av senast verkställd mantalsskrivning uppgöra och tillställa kommunal centralnämnd i 8 § avsedda basförteckningar.

(2-5 mom. lika som i framställningen).

80-82 §§

(Lika som i framställningen).

83 §

(1 mom. lika som i framställningen).

De kommunala centralnämndernas, valnämndernas och valbestyrelsernas arvo- den och kostnader betalas av kommunen. Kommunen är dock berättigad att erhålla

ersättning för hälften av kostnaderna för arvoden, dagtraktamenten och ersättning för resekostnader som erlagts till medlemmar, ersättare och biträden i valnämnd och valbestyrelse. Likaså ersätts hälften av kostnaderna för uppgörande av vallängd. Kostnaderna vid kommunalvalet för tryckning av valsedlar, tryckning av i 9 § avsedda röstkort samt valhandlingar för förtidsröstningen betalas dock i sin helhet av landskapet.

(3 och 4 mom. lika som i framställningen).

86-87 §§

(Lika som i framställningen).

(1 mom. lika som i framställningen).

Valbestyrelse som avses i 6 § 3 mom. utses första gången snarast efter denna lags ikraftträdande.

(3 mom. lika som i framställningen).

Tidigare gällande bestämmelser rörande tidpunkterna för uppgörande och granskning av basförteckning, framläggande av vallängd samt yrkande på rättelse eller ändring av denna tillämpas vid det ordinarie landstingsval och de ordinarie kommunalval som förrättas år 1987.

(5 mom. lika som i framställningen).

Utskottet föreslår vidare

att Landstinget måtte förkasta
hemställningsmotionen nr
18/1986-87; samt

att Landstinget måtte hemställa om att landskapsstyrelsen med beaktande av erfarenheterna av det utvidgade förtidsröstningssystemet utreder förutsättningarna för övergång till en valdag och herefter återkommer till landstinget med av utredningen påkallade förslag.

Mariehamn den 9 april 1987.

På lagutskottets vägnar:

Sune Eriksson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sune Eriksson, vice-ordföranden Curt Carlsson, ledmöterna Andersson (delvis), Börje Eriksson och Jan-Erik Lindfors samt ersättarna Berg (delvis) och Boman (delvis).